

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XV. Cur Deus diluvio tantùm temporis permiserit? Longanimis
patientia Noemi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

homines extinctos, quia caro fuerunt. Hoc enim summe displicuit Deo, hominem ratione præditum, non ad rationis, sed ad carnis dictamen pleraque omnia facere. Atque hoc carnosum illud ac turbidum flumen est, quod maximam orbis partem ad ventris curas & carnis voluptates trahit. Cave ripam fluminis, cave quidquid carnem & libidinem olet, pus est, foetor & turpituudo, carum est, certa pestis animi est. Obscena omnia & spurca fuge.

II. Adversa tolera. Humanæ miseriæ diluuium sunt pœnarum. Velimus, nolimus, omnes eo volumur. Ubi culpa, ibi & pœna; tibi peccatum, ibi & peccati supplicium. Hic eximius nemo. Sed hoc soletur: Flumen est, non consistit, labitur assidue, defluit. Quod hodie patimur, cras non dolet. Imò quod hodierna luce toleramus, crastina exhilarabit, ob diei præteritæ tolerantiam. Latari sumus pro diebus, quibus nos humiliasti, annis, quibus vidimus mala.

Hoc pœnarum diluuium omnibus hominibus destinatum balneum, hoc nostrum est lavacrum. Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Ne quis autem malorum molis succumberet, solatur & erigit Tobias his omnino monitis: Hoc autem pro certo habet omnis qui te colit, quod vita ejus, si in probatione fuerit, coronabitur. Equid trepidamus, cum pœnarum nos diluuium unâ cum aliis involvit? Vox amantis etiam nota est: Ego, quos amo, arguo & castigo. Certissimum: Quem dirigit Dominus castigat, flagellat autem omnem filium, quem recipit. Nemo spem abiciat, nemo cadat animo. Judithâ recte Abraham tentatus est. & per multas tribulationes probatus, Dei amicus effectus est. Sic Isaac, sic Jacob, sic Moyses, & omnes qui placuerunt Deo, per multas tribulationes transferantur fideles. Illi autem, qui tentationes non susceperunt cum timore Domini, & impatientiam suam, & improprium murmuratio nis sue contra Dominum protulerunt, exterminati sunt ab exterminatore, & a serpentibus perierunt. Quam nervosè & ipse Tobias, Tu flagellas, inquit, & salvas, deducis ad inferos & reducis, & non est qui effugiat manum tuam. Duremus, & nosmet caelestibus servemus delicias: Luxta est Dominus iis, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Multa tribulationes iustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus.

CAPVT XV.

Cum Deus diluio tantum temporis permiserit. Longanimis patientia Noëmi.

In rebus adversis & tristibus illud plerumque tristissimum solet accidere, cum exitus malorum nullus apparet. Hinc illæ querelæ nostræ: Et necdum illis est finis? & quando tandem desinet hæc tempestas? & quando cessabit hæc agrimonia? quis terminus Iliadis tam luctuosæ? Cuicumque malè est, ei horæ videntur hebdomades, aut menses, aut etiam quandoque anni. Mora omnis molesta est mali finem expectantibus. Nec eis quidquam longius videtur, quam tempus omne, quod miseriarum finem non apportat.

Noëmus hanc ipsam moræ tarditatem accusans dixerit: Ergone nullus calamitatis finis? necdum caelestes iræ deserbuerunt? necdum in portu sumus? Ecquando demum è carcere tam foetido educemur? Cibum, potus, pabulum paulatim deficiunt: si diu differatur exitus, immunes à diluio conficiet fames, penuriâ cibi consumemur. Quid iuverit vulgarem mortem evasisse, si per eamus ditiores? Hæc, inquam, Noëmus queri potuisset, nisi aspera omnia, & ipsas longiores moras incredibili patientiâ & equanimitate condidisset. Alia post aliam hebdomas, alius post alium mensis labeatur, nec tamen ullum Noëmus indicium audierat aut viderat subsidentium aquarum, nec Deus illi significari jusserat quis diluuii futurus finis.

Tom. II.

A Obtineruntque aqua terram centum quinquaginta diebus. Anno profus dimidio, nullum ne minimum quidem indicium erat decrefcentium aquarum. Ira ignoravit Noë, quando demum in libertatem cum suis esset asserendus. Duo igitur hic explicanda. 1. Quid præcipi Noëmum in arcâ perturbare, angere, sollicitare potuerit. 2. Quid sibi voluerit hæc Dei cunctatio, cur Noëmum arcâ non citius emiserit.

§. I.

Post exactos à diluuii principio quadraginta dies pluvios,

Omnia pontus erant, deerant quoque litora pœnto: nec enim apex ullius montis erat visus. Latuerunt pressæ sub gurgite turres. Hæc magna sanè fides, fideique constantia poscebatur à Noëmo. Tam enim vario tentamine exploratus est in eo carcere, ut nobilis hoc ævo scriptor ausus dicere, mirum cum non desperasse. Inspectiamus tentamenta.

1. Domum tot annis habitatam, cognatos, vicinos, amicos, cara omnia & jucunda deserere cogebatur, & velut victimam offerre morti. 2. In carcerem tenebricosum & foetidum unâ cum feris compingebatur. 3. Terrebarur urique irâ Dei tam ardente, & implacabili, velut innocentes parvuli attonantur, cum patens in famulos excaendescit. Noëmus vel insons formidare malum poterat: quacumque enim prospexisset, mors præfens in oculos incurrebat. 4. Quia probus & inde pavidus metuebat, ne quid Deo, forsitan in se fuisset displicitum, & idcirco deseri commoveret. 5. Ignorabat, quamdiu inaudita hæc tempestas esset sevitura. Anno dimidio nullum subsidentis aquæ indicium sciri poterat. 6. Exitus inde nullus, arca obserata, captivi omnes quotquot in eam conchili. Solum caelum & immensum æquor aquarum poterant spectari.

Vnus erat toto natura vultus in orbe. Tot hominum totque animantium interitus virum minimè crudelem affligebat, ex orbe toto, & ex omni gentis humanæ numero soli octo homines vivi supererant, ceterorum omnium cadavera fluctibus sepulta.

8. Laborabat in exili grege domestico firmando ac consolando. 9. Curæ de futuro rerum statu sollicitabant angebantque. Quò enim tanti cadaverum cumuli? Num ego cum meis (cogitaverit) omnium ero vespillo? Num pecuarius sum & bublequa?

His offensionibus expositus erat Noëmus: sustinuit tamen & superavit omnia. Magna profus fidei constantia, solo Deo divinæque voluntate ac prudentiâ niti. Quanti non durâssent inter tam molesta simul & operosa mors pæne dulcior fuisset visa. Ira Deus exercet suos perficitque. Nos sæpe sollicitudini & curis nostris fulcra statuimus, sed nimium infirma. Ita enim quandoque ratiocinamur. Si non succedat istud, spes meas alteri assignam: si promissum hic fallat, illum eligam patronum, qui non facile injiciat mihi frustrationem: si & hic spes decollet, ad illius me potentiam applicabo. Ita hominibus & humanâ potentia, auctoritate, gratiâ, humanis prædiis ac promissis nitimur vani, facilesque decipi. Sed inania hæc vota irridens Deus, Quo est ista, inquit, fiducia, quâ confidis? vel quo consilio aut fortitudine rebellare disponis? super quem habes fiduciam, quia recessisti à me? Ecce confidit super baculum arundinum constructum istum, cui si innixus fuerit homo, intrabit in manum ejus, & perforabit eam.

Ita Deus subducit fulcra, non succedunt cæpta, absunt plurima. Quisquis in his angustiis deprehensus, divinæ voluntatis ac providentiæ mysterium ignorat, facile despondens animum, Actum est, inquit, vellem me priorem esse mortuum; non eluctor è tot ærumnis; perii. At verò divini nutus intelligens & observans, Hic Dei mos est, inquit, hic caelestis curiæ stylus. Jam novimus Dei artes in erudiendis nobis, subtrahit fulcra, quibus niteba-

513

nitebamur, ut in illum solum inclinemur; ego me meis necessitatibus temperabo, & sperabo in æternâ bonitate. Hic errare aut falli non possum, certus sum. Divini Siracidæ syngraphum habemus: Nullus speravit in Domino (nullus, nullus) & confusus est. Ita in divinas manus me totum repono: etiamsi occiderit me, in eo tamen sperabo: Dominus mortificat & vivificat, deducit ad inferos & reducit: Dominus pauperem facit & ditat, humiliat & sublevat.

Eccli. cap. 2. vers. 12.
Iob cap. 13. vers. 15.
1. Reg. cap. 2. v. 6. & 7.

Ita Noëmus suis sese tentationibus opposuit, suam aquis imperium, & has curas Deo permisit; creverunt porro aquæ, pergeret diluvium, fluitaret arca, quam diu Deo visum. Obtinueruntque aqua terram centum quinquaginta diebus, quibus nec creverunt, nec etiam decreverunt, ne constitutam sibi mensuram excederent. Obtrunxerunt terram, inquit Moyses, quod Hebræi dixere, roboraverunt se. Nam totis quadraginta diebus in altum eluctabantur, & veluti cum terrâ certabant, dum cubitis quinquaginta omnia montium cacumina superarent. Hæc portitæ victoriâ, dominium in terram anno dimidio retinuerunt. Cur Deus, obsecro, tanto tempore totum terrarum orbem aquis sepultum voluit latere, & aspectu cæli damnatum, quem contemplando cælo condiderat? Quis autem consiliarius Domini fuit? Hic factis est dicere: Ita Deo visum, sic placuit bonitati divinæ. Nihilominus possunt assignari causæ.

Gen. cap. 7. vers. 17.

Causæ cur tanto tempore Deus voluit mundum aquis esse sepultum:

1. Ut offensæ iræque divinæ magnitudo apparet.

2. Ut tantò magis Noëmi patientia & fiducia constantia probaretur.

3. Ut tot cadavera consumerentur, vel ut fluctus terræ hinc illinc aggererent & sic tanta cadaverum strues humaretur.

I. Ut offensæ iræque divinæ magnitudo argumentis testatissimis apparet. Aliquot nonnumquam diebus aut hebdomadibus facinorosorum, aliquando etiam Magnatum cadavera spectaculo & terrore jacent aperta. Ita Orientis Imperator Andronicus dies aliquot inhumatus velut canis mortuus publicè relictus: haud aliter Deus triste cælo speculum dedit anno dimidio, quo humanæ gentis veluti cadaver unumolvebatur fluctibus. In aliis scelerum suppliciis, quando Deus innoxios hominum animadvertit, longè mitius actum, & facilius fuit pœnarum oblivio. Sed hic longè aliter sese res habet. Nam quocumque figamus pedem, quocumque coniciamus oculum, ubicumque locorum sedeamus, stemus, jaceamus, ambulemus, licebit dicere: Huc Dei vindicta penetravit, hunc ipsum, quem occupamus, aut calcamus locum, occuparunt aquæ; hic mare mortuorum fuit. Humanæ genti Deus iratissimus.

II. Causa. Ut tantò magis Noëmi patientia & fiducia constantia probaretur. Vit patientissimus nil adversus diluviū diuturnitatem obmurmuravit. Numquam auditæ voces: Cur non educimur demum ex hoc stabulo? Quid hic velut umbræ ac mortui obambulamus? Cur è carcere tam fœtido non tandem aliquando liberamur? nihil horum. Sed ingenti longanimitate operiebatur tempus, quod Deus libertati suæ decrevisset; firmissimè persuasus Deus non oblivisci suorum.

III. Tamen quadragesimo diluviū die omnes homines jam expirasse censendi sunt, nihilominus immensum hoc mare relictum est, ut tot cadavera consumerentur, vel etiam ut fluctus terram hinc illinc aggererent, eaque ratione tantas cadaverum strues humarent. Inde locis pluribus, nec dubium, tam inæqualis terra, tot clivis & collibus montuosa, in monumentum & memoriam universalis excidii sempiternam. Ita in rebus omnibus Dei providentia se noscendam exhibet. Insepultos omnes relinquere, intolerandus fœtor; omnes sepelire, insipitus labor.

Æquè admittendam se providentia Dei præbuit in secundarum & adversarum rerum mixturâ. Videbatur Deus Noëmi & modicæ illius familiæ oblitus, arca huc illuc vagabatur, nullus è cælo mittebatur nuntius, videri poterat dormire cælum, aded nullum dedit vigilantia

A signum; nec singulis hebdomadibus, sed nec singulis mensibus se stitit Noëmo. Dixerit quis: Non curat illos Deus amplius, quos initio tam sedulâ complexus est curâ. Imò verò eos quam maximè curans, recordatus est Dominus Noë, cunctarumque animantium.

En admirabilem ac prorsus salutare alternationem & vicissitudinem, quâ Deus amara & dulcia, læta & tristia, secunda & adversa, luctum & gaudium commiscet, temperatque, ut sibi ipsis homines neutiquam fidant, sed divinâ providentiâ nixi spem inter metumque operentur virtuti. Hæc tutissima Deo serviendi via est. Hinc codices divini toties timorem castum lætamque spem ingerunt. Beatus homo qui semper est pavidus. Inimicus sapientiæ timor Domini. Qui timent te, magni erunt apud te per omnia. E diverso sapiens ad piam hilaritatem erigitur. Servite Domino in lætitiâ. Deus auxili mei, & spes mea in Domino est: sperate in eo omnis congregatio populi. Sentite de Domino in bonitate.

B Ita nonnumquam experiendo potius, quam legendo discimus à Tobia verissimè dictum: Hoc pro certo habebis, si non abiturus; si autem in tribulatione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatem tranquillum facis, & post lacrymationem & fletum exultationem infundis. Sic nomen tuum, Deus Israël, benedictum in sæcula. Ita Deus in cunctis operibus suis vicissitudinem amat & alternationem. Ad eoque apud ipsos etiam inferos, quod mirissimum videatur, commutatio & vices sunt sterus & stridoris, sævissimæ flammæ & frigoris acerrimi. Quam amœnum illud in cælo erit: Ut edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Quanta voluptatis erit cernere, ceterisque sensibus percipere, quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Quemadmodum ergo Deus in vitâ meliori, in vitâ illâ vitalissimâ, ita etiam in hac, quæ vitæ illi præcludit, vices amat, variè miscetur & temperantur omnia. Ubi hedera, ibi & vermis, ubi gaudium, ibi & luctus. Quantum lætatus est Jonas super inumbrante hederâ, tantum tristatus est super verme tam gratam umbram corrumpeute. Ubi mel, ibi fel. Coniunctissima semper mellis & fellis discordia. Luctus in matrimonium duxit lætitiâ, toro utriusque conjugis indissoluto. Nec potis idignarum, quorum illud decantatum,

Candida nullus in sine nabe dies.
Sed longè nervosius Hipponensis Præsul Augustinus Augustinus cum Deo colloquium miscens, Et cum blandiris, inquit, & cum cadis, pater ex; blandiris ne desiciam, cadis ne peream. Permiserat Deus Noëmum cachinnis, sibilis, calumniis peti; illi ipsi tamen promittens, Ponam, inquit, fœdus meum tecum; laborem centum annorum imperat, ei tamen totique ejus familiæ vitam servat; concludit eum carcere terribicofa, & maritimo sepulchro, huc illuc fluctibus jactari sinit nescientem ubinam esset, illius tamen non obliviscitur. Recordatus autem Deus Noë. Hæc ed tendunt, ut geminum hic documentum probè capiamus.

§. III.

I. Inter spem & metum ambula. Ex amicis afflictissimis Jobi unus aliquis, Si subvertent omnia, inquit, vel tu & mater tua coarctaverit, quis contradicet ei, vel quis dicere ei potest, cur ita facis? Deus cælum terramque miscet. Subinde lætior quis cælum sibi videatur habitare, aded ex voto fluunt omnia, amœna lux in apinimum ejus sese infundit; volat ille, & suavi volutate permulsus clamar: Domine, bonum est hic esse: hoc juvat; ita fruimur vitâ, paratus est hic homo ad omnia, quæ jusserit Deus, facienda. Subitò hic idem ira muratur, affligitur, turbatur, ut inferos sibi videatur habitare. Ita paullo antè in tertium cælum cum Paulo raptus, jam velut ad orcum detrusus clamar: Sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis.

CAPUT XVI.

Quò diluuii aqua de venerint, quo consilio cordus ex Arca emissus fuerit.

REx cæli in suis insignibus strictum gladium, & frondentem olivam præfert, ut nôrit orbis, quomodo suam ille Rempublicam gubernat, Premio nimirum & Supplicio; hos punit, hos muneratur; his misericordiam, illis exhibet iustitiam; gladio & olivâ cives suos coercet. Et quemadmodum diluvio monstravit, quàm sibi facile sit impiorum gaudia luctu turbare, ita etiam ostendit, quàm sibi non difficile piorum luctum gaudiis emutare. Recordatus autem Deus Noë. Divini codices sapissimè in rebus etiam maximi momenti sensu nostro, & ad humanâ intelligentiæ captum consuevit loqui, quod Chrysofomus sedulo monet observandum. Ergo recordatus Deus Noë. Hactenus cælestis Patris æquillimæ iræ habenas cò laxavit, ut humanæ gentis jugulum petens innumeros homines neci dederit. Hinc amici sui optimi & pæne unici velut oblitus potius censerit. Sed non in finem oblitio erit pauperis, patientia pauperum non peribit in finem.

Ita & Noëmi Deus (humano ritu loquimur) iterum recordatus, cuius videri poterat oblitus; imminuta subsedit aqua, montes iterum sua exeruerunt capita, spes affulsit viciniore jam libertatis. Quâ in re duo potissimum consideranda. 1. Quò diluuii mare immensum devenerit, in quas sese caventim penetrarit. 2. Quomodo Noëmi aquarum diminutionem explorare voluerit per corvum, qui emissus non rediit. Utramque hoc explanandum.

§. I.

POSTquam centum quinquaginta dies abierunt, quibus aqua terrarum orbem tenuerunt sepultum, ipsa verò uti non aucta, ita nec imminuta sunt. Hoc igitur exacto tempore, Adduxit Dominus spiritum super terram, & imminuta sunt aquæ. Immisit Deus ventum calidum & vehementem, qui vi non naturali, sed divinâ, eam aquarum claviem in suas cavernas, in antra, specus, foveas, inque suam abyssum, unde emergerat, cogeret redire. Hinc Historicus sacer dixit: Et clausi sunt fontes abyssi, & casaracta cali. & prohibita sunt pluvie de celo. Nimirum Deus aquagia sua, quæ aperuerat in supplicium gentis humanæ, iterum obsecuravit. Dein ventus seipso potentior, viribus divinis eluvionem siccauit. Chrysofomus teste, Præceptum est Domini, quod facit omnia. Aliter certè venti omnes pluribus annis illam aquarum molem exhaurire non potuissent. Nec solùm aquas ventus ingenti fauce glutit & digessit, sed id etiam effecit, ne mortalitas sequeretur & pestis. Adduxit Dominus spiritum, idque providentiâ singulari & potentia. Et prohibita sunt pluvia, non quòd illis centum quinquaginta diebus pluvia durarint, sed quòd Deus pluvias in terram alioqui defluxuras totis septem mensibus continuerit, & eò citius terra siccaretur.

Hoc tempore arca post iactationem tam longam in montibus Armeniæ, aut uti Hebræi loquuntur, Ararat, quietis aliquid invenit. Requievitq; arca mense septimo, vigesimo septimo die mensis, super montes Armenia. His montibus, qui sese in maximam porrigebant longitudinem, diversis locis diversa fuere nomina. Hoc tibi nomen Armenia à Noëmi nepote Semi filio Aram accepit. Inter omnes orbis partes altissimum locum occupat Armenia. Atque hic arca subsidentibus aquis sese recepit sessum. At verò aquæ ibant & decrescebant usque ad decimum mensem; decimo mense primâ die mensis apparuerunt cacumina montium. Cùmque transissent quadraginta dies, aperiens Noë fenestram arca, quam fecerat, dimisit corvum, qui egredie-

mea. Projectus sum à facie oculorum tuorum. Angelus satanæ colaphizat me. Quis autem contradicit ei, si in unum coarctaverit omnia, terram & maria? Quòd si verus Numinis amicus est, constans etiam & firmus est, credit & sperat omnia, quæ Deus manifestavit, & promisit. Ita quidquid nebularum, fluctuum, procellarum, tempestatum est, tolerat; & unâ rogat: Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.

Ita inter spem & metum, tamquam inter geminas rupes transeundum. Ecclesiastes metum incutiens, Sunt iusti atque sapientes, inquit, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum amore an odio dignus sit. Hinc non immeritò pavor insurgit & timor. Quem Hieronymus augens, Scire voluit, ait, quos Deus diligeret, & quos odisset, & invenit iustum quidem opera in manu Dei, & tamen utrum amentur à Deo, an non, nunc eos scire non posse & in ambiguo fluctuare, utrum ad probationem sustineant, qua sustinent, an ad supplicium; in futuro igitur sciens. Hinc certè metus augetur. Spem porò Augustinus excitans, Est quidam modus, inquit, in conscientia gloriandi, ut noveris fidem tuam esse sinceram, noveris esse spem tuam certam, noveris charitatem tuam esse sine simulatione. In eadem spem erigens Cyprianus, Viget apud nos, inquit, spei robur & inter ipsas sæculi labentis ruinas, erecta mens, & de Deo semper anima secura. Nihilominus hæc subinde vellicat cogitatio: Deum promississe veniam delictorum scio, sed nescio, an ego veram acturus sim poenitentiam. Viri sanctissimi sub vitæ finem trepidarunt; quid ego mihi de me polliceat? Sed speremus, & ingenti adversus Deum fiducia erigamur. Ita profusè inter spem metumque medio itinere gradiamur.

II. Esto longanimis. Noëmum vide, quot ille quadragintadialia servavit jejunia, nullum tamen sequebatur pascha. Quadraginta diebus & noctibus continuis pluit. Rogaverit Deum Noëmus: Obsecro, mi Domine, si quidem omnibus moriendum est, accelera finem, & hoc unum perituris per beneficium & gratiam concede, ut citò pereant. Aliter Deo visum. Nam post quadraginta dies pluvios, secuti centum quinquaginta, dimidius annus, quo toto tempore nihil penitus mutarunt aquæ, sed eadem semper ierunt altitudine. Hic Noëmus sentire moras potuisset & queri: Quis tandem finis tam misere navigationis: ecquando demum foetidissimus hic carcer referendus? Sed anno dimidio jam elapso decretere primum coeperunt aquæ, verum tam lente, ut totus laberetur annus, insuper & aliquot dies, dum Noëmus denique assereretur in libertatem. Et tandem incredibili longanimitate sustinuit tandem vitus sepeliri. Adagium Judæis erat, quod Deo valde displicebat. Nam Ezechiel hoc illis exprobrans, Quod est, inquit, proverbium istud vobis in terrâ Israël dicentium: In longum differentur dies, & peribit omnis visio: Quis expectet tandem? Perit omne desiderium inter moras tam prolixas. Longè aliud docet longanimitas. Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Insignissimè longanimis rex David, Expectans, inquit, expectavi Dominum, & intendit mihi. Et adhuc pusillum, & non erit peccator.

Ita inter spem & metum cum longanimitate magnâ ex huius vitæ fluctibus eluctandum. Hortatur Iſaias & clamat: Beati omnes qui expectant eum. Non carpent rosas, non leget flores, qui veris adventum præstolari nescit, non intrabit portum, qui maris iracundiam recusaverit tolerare. Esto longanimis. Constans patientia, non mensibus, nec annis metienda est, sed sæculis. Sapientissimè dixit Seneca: Pnicum est levamentum malorum ingenitum pati, & necessitatibus suis obsequi. Vera patientia nullum sibi figit patiendi terminum, nec umquam dicit: Ohe, satis est miseriarum. Sat diu hæc pertulit. Patientia perseverans tolerandi metam non quarit aliam, nisi voluntatem divinam.